

Karadorđeva 15, 19350 Knjaževac, muzejknjazevac@mts.rs, 019/731-407

**ИЗВЕШТАЈ О РАДУ
ЗАВИЧАЈНОГ МУЗЕЈА КЊАЖЕВАЦ
за 2021. годину**

ОСНИВАЧ: СКУПШТИНА ОПШТИНЕ КЊАЖЕВАЦ

ДЕЛАТНОСТ: 9201

МАТИЧНИ БРОЈ: 07301464

СЕДИШТЕ: КЊАЖЕВАЦ, Карађорђева 15

У Књажевцу, март 2022.

ИЗВЕШТАЈ О РАДУ ЗАВИЧАЈНОГ МУЗЕЈА КЊАЖЕВАЦ ЗА 2021. ГОДИНУ

С А Д Р Ж А Ј

I Профил установе

- 1 - Историјат
- 2 - Законски оквир
- 3 - Организациона структура
- 4 - Извори финансирања
- 5 - Општи послови

II Извештај археолошког одељења

- 1 - Музеолошке активности
- 2 - Теренска и студијска истраживања
- 3 - Стручно усавршавање и стручни радови
- 4 - Промотивне и едукативне активности

III Извештај конзерваторског одељења

- 1 - Конзервација и заштита предмета
- 2 - Пројекти
- 3 - Конзерваторска документација
- 4 - Изложбена делатност
- 5 - Издавачка делатност

IV Извештај одељења за историју уметности, едукацију, изложбену делатност и маркетинг

- 1 - Основна музеолошка активност
- 2 - Научно истраживачки рад из области историје уметности
- 3 - Издавачка делатност
- 4 - Изложбене активности
- 5 - Пројектне активности
- 6 - Институционално чланство у струковним и сродним удружењима и организацијама
- 7 - Едукативни програми и активности, промоције и др.
- 8 - Маркетинг и односи са јавношћу

V Извештај етнологског одељења

- 1 - Музеолошке активности
- 2 - Изложбене активности
- 3 - Теренска и студијска истраживања
- 4 - Промотивне активности
- 5 - Пројекти

VI Финансијски извештај

- 1 - Реализација буџета за 2021. годину
- 2 - Реализација пројеката Министарства културе и информисања за 2021.годину

I ПРОФИЛ УСТАНОВЕ

1. Историјат

Завичајни музеј Књажевац, установа културе, основана је 1980.године са циљем да сакупља, чува, научно обрађује и представи културно благо књажевачког краја. Музеј обухвата изложбени простор од преко 1 200 метара квадратних и преко 2,5 хектара слободне површине.

У његов састав улазе три објекта – споменика културе:

1. Зграда Завичајног музеја у Карађорђевој 15 са сталном музејском поставком која приказује живот на овим просторима од праисторије до данас и Изложбеном галеријом у приземљу зграде;

2. Кућа Алексе Аце Станојевића у Његошевој 6 као Музеј града Књажевца, кућа значајне историјске личности, у којем је представљен грађански ентеријер с краја 19. и почетка 20. века;

3. Архео-етно парк у Равни са школском зградом у којој је истраживачка станица и изложба о археолошких истраживања на оближњем античком и касноантичком локалитету *Timacum Minus*, лапидаријумом са римским каменим споменицима и Етно - парком са аутентичним примерима стамбене народне архитектуре и привредним пратећим објектима (амбар, казаница за печење ракије) са краја 19. и почетка 20. века. Овај комплекс Музеја на отвореном додатно је обогатио, како садржајно тако и у квалитету услуга које пружа, новоформирану Музеј вина са винотеком.

Током протеклих година Музеј је формирао значајан фонд од преко 25 000 експоната разноврстаних углавном у етнологску и археолошку, а делом у историјску, уметничку, природњачку и геолошку збирку. Неке од ових збирки или појединачних предмета проглашене су културним добрима од великог или чак изузетног значаја, чиме по републичким и међународним Законима о заштити културних добара превазилазе локални карактер и добијају национални и шири значај. Као такву посебно треба истаћи јединствену у свету Збирку двопрећних чарапа – Музеј чарапа који је као засебна целина представљен у оквиру сталне поставке у Завичајном музеју .

У надлежности Музеја Књажевац налазе се две општине: Књажевац и Сокобања и са њима око 150 села. Захваљујући овако великом и надасве богатом терену који сведочи о животу у овим крајевима од праисторије, антике, средњег века па све до данашњих дана, бројним културним слојевима, значајним налазима и разноврсном материјалу који је годинама сакупљан на овим просторима, Завичајни музеј Књажевац остварио је сарадњу са свим еминентним институцијама културе и појединцима у нашој земљи, почевши од високошколских установа, института до саме Академије наука. Музеј је, такође, остварио различите видове сарадње и са установама и институцијама културе, науке и образовања из иностранства.

У последњих неколико година интензивно се радило на побољшању и унапређењу квалитета рада и услуга које Музеј пружа. Пројектом санације, ревитализације и адаптације оба крила зграде Музеја у Карађорђевој улици, Музеј је добио адекватан простор за излагање модерно конципиране сталне поставке, а у складу са потребама и захтевима савремене публике. У складу са овим, велика пажња поред уређења радног простора и модернизације рада, поклоњена је формирању стручних служби: поред водича ту су и кустоси за стручно вођење кроз Музеј, служба за маркетинг и односе са јавношћу, педагошко – едукативни и креативни тим и др.

Посебан сегмент у раду Завичајног музеја Књажевац, поред учешћа у научним и стручним истраживањима и скуповима, представља учешће у реализацији бројних културних и туристичких манифестација, сајмова и догађаја (Етно-фест "Молитва под

Миџором", Аутобус изненађења, званична тачка Винских рута Србије и национални Мастер план“ Царски римски путеве Србије“).

2. Законски оквир

Завичајни музеј Књажевац, као централна установа у култури и носилац музејске делатности у књажевачкој општини, обавља своје послове и задатке утврђене законом и прописима који регулишу ову област, а то су:

- Закон о јавним службама (“Службени гласник РС“, бр.42/91 и 71/94)
- Закон о културним добрима (“Службени гласник РС“, бр.7/94)
- Закон о култури (“Службени гласник РС“, бр.72/09)
- Одлука о оснивању Завичајног музеја Књажевац – Књажевац (“Службени лист општина“, бр.53/76 чл.103, “Службени гласник“ 53/77, “Службени гласник“ бр.28/77, датум оснивања 30.12.1980.)
- Статут Завичајног музеја Књажевац, бр. 2 – I/98 – 3, 27.02.1998.
- Статут о измени и допуни статута Завичајног музеја Књажевац, бр.48/1 од 01.04.2005.
- Статутарна измена са 7.седнице Скупштине општине 22.6.2009. тачка 15.

3. Организациона структура

Музеј своју делатност обавља кроз рад стручне службе и службе за обављање општих послова.

Послови, који се по Закону о музејској делатности, сматрају стручним пословима, у Завичајном музеју обављају кустоси и стручна техничка служба (4 кустоса, 1 мр сликарства, 1 конзерватор, 1 музејски водич и 1 документариста).

Опште послове обављају 3 радника Музеја: референт за административно–техничке и финансијске послове, чувар Архео-етно парка и спремачица. Књиговодствене послове за потребе Музеја води надлежна служба Општинске управе. По систематизацији Завичајни музеј Књажевац има 12 радних места од тога попуњено 11 радних места и то са 7 лица на неодређено и 3 на одређено време, 1 радница је у овом тренутку на породилском боловању.

4. Извори финансирања

У складу са Законом о музејској делатности, општина обезбеђује услове за рад музеја, па се Музеј финансира из средстава буџета општине. За одређене пројекте финансира се и из буџета републике (Министарство културе и др.) и других међународних фондова и донација. Такође, Музеј обезбеђује и сопствена средства организацијом посебних туристичких понуда и обилазака музејских поставки.

5. Општи послови

Завичајни музеј Књажевац је поред своје редовне и проширене делатности обављао и опште послове управљања и одржавања објеката музеја и то кроз: усклађивање интерних нормативних аката и правилника са важећим, новим и измењеним законима, руковођење одобреним пројектима и истраживањима

II ИЗВЕШТАЈ АРХЕОЛОШКОГ ОДЕЉЕЊА ЗА 2021. ГОДИНУ

1. МУЗЕОЛОШКЕ АКТИВНОСТИ

Обрада музејске грађе

Археолошко одељење је формирало детаљну документацију о археолошким предметима књажевачког музеја. Археолошка истраживања у 2014. години пружила су нов музејски материјал који је обрађен и већим делом конзервиран.

Израђене су фотографије са нових археолошких истраживања. Обрађен је и конзервиран покретни археолошки материјал са локалитета *Timacum Minus*. Документација о овом материјалу формирана је у електронској и у писаној форми. Археолошко одељење је у 2021. години наставило дигитализацију и обраду музејске археолошке грађе, као и сређивање новоприкупљене фотодокументације. Током 2021. године радило се на уређењу музејских депоа у згради Завичајног музеја и у објектима Архео-етно парка у Равни.

Након археолошких истраживања на локалитету *Timacum Minus* нововопридошли археолошки материјал адекватно је смештен а конзервирани су они предмети којима је била потребна ургентна заштита.

Одржавање локалитета *Timacum Minus* код села Равна

У протеклој години реализовано је редовно уређење Архео-етно парка и налазишта *Timacum Minus*. У Парку је вршено уређење зелених површина, а на самом улазу у Парк израђена је нова улазна, дрвена капија. Испред Парка постављен је билборд у боји који јасно указује где се депанданс налази. Простор спаваоне, у згради школе, адаптиран је преградним зидом, тако да се у једном делу сада налази мањи депо.

Утврђење *Timacum Minus* је очишћено од вегетације и припремљено за предстојећу туристичку сезону. Од вегетације је рашчишћено и само утврђење али и архитектонски објекти око утврђења. Овогодишњи археолошки ископи обележени су на адекватан начин ради безбедности посетилаца.

Изложбене активности

Током 2021. године реализоване су традиционалне изложбе музеја. Одржан је 30. Светосавски ликовни салон и 30. Вече отвореног срца. Техничку подршку у организацији ових изложби пружило је и археолошко одељење. У оквиру националне манифестације „Музеји за 10“, археолошко одељење припремило је филм „Богиње Тимакум Минуса“ у ком је промовисано ово значајно културно добро од великог значаја. Филм ауторке Бојане Илијић премијерно је приказан 15. маја у дворишту Завичајног музеја. Осим ове пројекције, филм је приказан и у Музеју Хајдук Вељка у Неготину у оквиру Неготинског лета.

Планиране изложбене активности за 2021. годину, са археолошком тематиком, нажалост нису реализоване због актуелне епидемиолошке ситуације.

Археолошко одељење је путем друштвених мрежа (фејсбук, инстаграм, твитер) наставило да промовише културно наслеђе књажевачког краја.

2. ТЕРЕНСКА И СТУДИЈСКА ИСТРАЖИВАЊА

У 2021. години реализована су археолошка истраживања утврђења *Timacum Minus*. Пројекат је као и претходних година подржало Министарство културе и информисања

Републике Србије и Општина Књажевац. У овогодишњој кампањи радило се на два сектора: сектору јужне капије и сектору централне грађевине у унутрашњости утврђења.

У 2021. години реализована је и прва фаза пројекта конзервације „Археолошко налазиште *Timacum Minus* у селу Равна код Књажевца – пројекат конзерваторско-рестаураторских радова на јужној капији са припадајућим кулама“. Овај пројекат је резултат сарадње Завода за заштиту споменика културе Ниш, Завичајног музеја Књажевац и Археолошког института Београд. Нишки завод је израдио пројекат а радове је реализовало предузеће Тасић Митре д.о.о. Смедерево. И овај пројекат је подржан од стране Министарства културе и информисања и Општине Књажевац. Након скоро четири деценије покренути су неопходни конзерваторски радови на овом значајном налазишту.

У 2021. години археолог музеја је учествовао у формирању фотодокументације о споменицима НОР-а на територији општине Књажевац. Ова фотодокументација се налази у Завичајном музеју.

3. СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ И СТРУЧНИ РАДОВИ

У октобру 2021. године археолог музеја је учествовао на Скупштини Српског археолошког одељења у Параћину са излагањем о најновијим налазима са археолошког налазишта *Timacum Minus*.

Кустоси археолошког одељења посетили су у новембру изложбу „Хладно оружје средњовековне збирке Народног музеја Ниш“, аутора Слободана Митића, археолога нишког музеја. На овај начин кустоси директно размењују идеје и унапређују сферу изложбене делатности.

Приликом гостовања изложбе нашег музеја „Колекција зубуна Завичајног музеја Књажевац“, ауторке етнолога Јелене Куртић, у децембру, у Народном музеју Кикинда археолошко одељење је дало свој допринос у припремним радовима постављања изложбе. Том приликом упознати смо и са археолошком поставком њиховог музеја и разговарали о будућој сарадњи. Искористили смо прилику да посетимо и Народни музеј Зрењанин како би се упознали са колегама и њиховим радом.

У 2021. години публикован је чланак „Канелирани палмини капители пергамонског типа у Архео-етно парку у Равни“ аутора Игора Бјелића, архитекте Археолошког института Београд и Бојане Илијић, археолога нашег музеја у Зборнику Народног музеја XXV–1, у издању Народног музеја у Београду.

Осим овог рада публикован је чланак у локалном листу *Торлак* о резултатима археолошких истраживања Тимакум Минуса у 2020. години. Аутори овог чланка су др Софија Петковић, научна саветница Археолошког института у Београду и археолог нашег музеја.

Осим стручних чланака археолог музеја је припремио и водич кроз палеонтолошку поставку која се налази у оквиру сталне археолошке поставке музеја. Фосили добијени на поклон од нашег суграђана Банета Стојановића обрађени су у овој публикацији и на тај начин су боље представљени широј публици.

4. ПРОМОТИВНЕ И ЕДУКАТИВНЕ АКТИВНОСТИ

Током 2021. године локалне и националне телевизије и радио станице су редовно извештавале и промовисале рад музеја. Учествовали смо у снимању различитих емисија у којим смо промовисали археолошко наслеђе књажевачког краја. Неке од њих су „Срећна Србија“, „Туриста експерт“, „Од злата јабука“ и многе друге. Настављена је и сарадња са телевизијом Тв Транс Неготин, која редовно извештава о раду на пољу археологије.

У 2021. реализована је и прва Летња школа археологије *Timacum Minus*, пројекат намењен ученицима виших разреда основних школа. Овај пројекат популарише и

промовише археологију и археолошко налазиште *Timacum Minus*. Пројекат је подржан од стране Министарства културе Србије и Општине Књажевац. Активности пројекта реализоване су у простору Архео-етно парка Равна. Сам пројекат је наишао на позитиван пријем код наших полазника али и шире публике која је била упозната са радионицама путем медијског извештавања.

Археолошко одељење је путем друштвених мрежа (фејсбук, инстаграм, твитер) наставило да активно популарише културна добра књажевачког краја.

III ИЗВЕШТАЈ КОНЗЕРВАТОРСКОГ ОДЕЉЕЊА

1) КОНЗЕРВАЦИЈА И ЗАШТИТА ПРЕДМЕТА

Обрада предмета

У пријемном одељењу конзерваторске лабораторије вођена је евиденција, конзерваторско испитивање и документациона обрада приспелих предмета за конзервацију.

У Књигу пријема, због уочене потребе за конзерваторском интервенцијом, уведено је 186 предмета из збирки Завичајног музеја Књажевац и Музеја у Мајданпеку.

Конзерваторски третман предмета

- Конзервирана су 19 предмета из археолошке збирке Музеја Мајданпек, по пројекту Министарства културе и информисања, примљена у рад априла 2021. године.
- Из пријема 2020. године извршена је конзервација 11 предмета археолошке збирке Завичајног музеја Књажевац и 2 предмета етнолошке збирке.
- У конзерваторској радионици у Равни је извршен је прихват и конзервација фрагментованог жртвеника од пешчара и мермерне питије са утврђења *Timacum Minus*.
- У лапидаријуму Архео-етно парка Равна извршена је конзервација епиграфских споменика, жртвеника и камене пластике.
- У кући Аце Станојевића је завршена конзервација-репарација медицинског ормана за потребе отварање нове поставке у доњој етажи Музеја града Књажевца.

За све предмете отворени су конзерваторски картони на којима се документује стање предмета и цео ток конзерваторског третмана.

Опремање конзерваторског одељења

- Извршена је допуна потрошног прибора и материјала, допуна хемијског лабораторијског комплета и средстава за личну заштиту (кофил заштитне маске и једнократне латекс рукавице).

2) ПРОЈЕКТИ

Реализована је десета «Летња школа конзервације», једанаеста «Летња школа традиционалних заната» и прва «Летња школа археологије - *Timacum Minus*».

Четири полазника школе из редова средњошколаца и студената, кроз теоретски и практичан рад, упознати су са значајем очувања културних добара и са основним принципима и техникама конзервације предмета од камена и метала (у делу практичног рада полазници су вршили конзервацију предмета из археолошке, збирке Завичајног музеја Књажевац и Музеја у Мајданпеку и учествовали у конзервацији лапидаријума у Архео-етно парку Равна).

Летња школа је одржана у Архео-етно парку Равна од 19. до 30. јула и трајала је 10 радних дана. Организационе припреме за реализацију пројекта почеле су у мају.

Полазници Летње школе конзервације 2021:

Малина Петровић, Филолошка гимназија у Београду, Смиљана Чурић, докторант Ликовне академије у Новом Саду, Ивана Вушковић и Никола Стојиљковић, студенти Архитектонског факултета у Нишу.

Стручни тим и структура управљања пројектом:

- Томислав Живковић, Завичајни музеј Књажевац (организатор, предавач и демонстратор Летње школе конзервације и технички организатор школе грнчарства);
- Драгана Ишљамовић, Народни музеј Ниш (предавач и демонстратор Летње школе конзервације);
- Данијела Јовановић, Централни институт за конзервацију у Београду;
- Миле Симић, Народни музеј Ниш (стручни консултант на пројекту).

Овим пројектом настављена је сарадња Завичајног музеја са школским установама и институцијама заштите културних добара.

Од посебног значаја је наставак сарадње са народним музејом у Нишу и присуство полазника из више градова у Србији образовног профила професионално усмереног ка изучавању и очувању културне баштине. Стручни тим је констатовао да су се стекли услови за унапређење програма и методологије рада школе, додатно опремање и увођење обуке за конзервацију других материјала (керамика, стакло камен) и ангажовање стручњака из тих области, чиме би Летња школа конзервације у Равни прерасла у својеврстан центар за обуку конзерватора.

Рад Летње школе конзервације пратили су локални и регионални медији.

3) КОНЗЕРВАТОРСКА ДОКУМЕНТАЦИЈА

Употпуњавање базе података у делу конзерваторског практикума и спецификације хемијских средстава и материјала.

4) ИЗЛОЖБЕНА ДЕЛАТНОСТ

Реализован је пратећи графички материјал следећих изложби и манифестација:

- 30. Ликовни салон Свети Сава
- 30. Вече отвореног срца
- Презентација рада Летње школе у Равни
- Промоција монографије и изложба дела Драгослава Живковића
- Изложба ликовних радова Снежане Вујић Николић
- Изложба «Сима Жикић – сведок ратних страдања»
- Изложба мозаика и зграфита студената ФУ Ниш

5) ИЗДАВАЧКА ДЕЛАТНОСТ

Уређена су и припремљена за штампу :

- Публикација о раду Летње школе традиционалних заната 2021.
- Публикација о раду Летње школе конзервације 2021.
- Публикација о раду Летње школе археологије Timacum Minus 2021.

IV ИЗВЕШТАЈ ОДЕЉЕЊА ЗА ИСТОРИЈУ УМЕТНОСТИ И ИЗЛОЖБЕНУ ДЕЛАТНОСТ

1. ОСНОВНА МУЗЕОЛОШКА ДЕЛАТНОСТ

Најзначајније активности Одељења за историју уметности биле су презентација, интерпретација и валоризација дела академског сликара мр Драгослава Живковића, промоција монографије његових дела, припрема и реализација изложбе и припрема пратећег каталога изложбе, израда виртуелне галерије и снимање документарног филма о уметнику као и израда аудио/визуелног материјала за особе са инвалидитетом. Са друге стране, изузетно важан је био и рад на новој поставци по принципу отвореног депоа у доњој етажи Музеја града у кући Аце Станојевића са едукативним и сензорним елементима. На конкурсима Министарства културе и информисања Одељењу за историју уметности одобрена су четири пројекта, три су у потпуности реализована а четврти је ће бити завршен до краја маја 2022. године.

Одељење за историју уметности реализовало је четири ликовне изложбе од чега једну у Београду у Галерији РТС-а, две традиционалне, два културно-уметничка догађаја, један едукативни програм, више он лине догађаја и предавања и припремило је више мултимедијалних садржаја. Развијена је виртуелна галерија музеја, израђене су две бесплатне андроид/иОС апликације Водич кроз Завичајни музеј за особе са инвалидитетом и Црква Пресвете Богородице у Доњој Каменици. Израђен је и припремљен материјал за међународни пројекат Google Arts&Culture – Драгослав Живковић и започело се са припремом презентације Завичајног музеја Књажевац. Припремљен је и израђен пилот материјал за едукативну платформу Е-Музеј коју је иницирало Министарство културе и информисања Републике Србије где је наш музеј један од пет музеја у Србији укључених у овај програм. Урађен је пројектни задатак и конципиран је план за израду идејног решења и техничког пројекта Легата Драгослава Живковића на иницијативу председника општине.

Промоција и презентација збирки и програма музеја настављена је кроз публикување информативних текстова и стручних радова али и кроз учешће на стручним скуповима који су се у највећој мери одвијали он-лине. Наставило се са стручним усавршавањем, учешћем на семинарима и конференцијама у земљи и свету и набавком стручне литературе. Наставило се са обрадом и дигитализацијом књига у музејској библиотеци у сарадњи са колегама. Милена Милошевић, музејска саветница историчарка уметности учествовала је у међународним скуповима у Будимпешти и Скопљу, где је представила неке од активности и пројекте музеја као и на више међународних вебинара и он лине скупова где је музејска саветница историчарка уметности, као добитник међународне стипендије учествовала и у раду међународне конференције Америчке асоцијације кустоса уметничких збирки, Америчке асоцијације музеја и др. (Шведска, Шпанија и др.). Остварена је сарадња са Аустријским културним форумом кроз учешће на скупу у њиховој организацији на тему културних политика и кроз реализацију изложбе „Бечка школа – истурено одељење“ у Завичајном музеју Књажевац.

У току 2021. године Одељење за историју уметности и изложбену делатност Завичајног музеја Књажевац наставило је са реализацијом приоритетних активности на прикупљању и научној обради музејских предмета и уметничких дела, њиховој интерпретацији и презентацији. Посебно значајан део рада у 2021. години представљала је даља научна и стручна обрада музејских збирки и дигитализација кроз јединствени информациони

систем Србије који је од стране Министарства културе и информисања уведен и обавезујући за све музеје у Србији и доношење Решења о категоризацији покретних културних добара према датим смерницама и усвојеним Правилницима од стране Министарства културе.

Важна активност у 2021. години односила се на очување (конзервација и рестаурација) збирки и стварање оптималних услова за чување и излагање збирки и даље унапређење услова у депоу који је у току 2015. године формиран и опремљен за потребе чувања и одлагања музејских збирки. Епидемиолошка ситуација је донекле утицала на све планиране активности али је велики део програма ипак реализован према плану. У току 2021. године наставило се са активностима реорганизације депоа и сређивањем и ревизијом уметничке и збирке примењене уметности Завичајног музеја у складу са међународним стандардима и програмом Ре-Орг, а којим руководи Милена Милошевић Мицић, виши кустос музеја, оспособљена кроз сертификовану обуку за тај посао а у сарадњи са другим кустосима и стручном службом музеја.

У току 2021. године наставило се и са реализацијом традиционалних изложби и програма Завичајног музеја Књажевац као и са организацијом и приређивањем гостујућих изложби у сарадњи са другим установама културе и појединцима, у складу са техничким и финансијским могућностима, епидемиолошком ситуацијом и другим околностима.

2. НАУЧНО-ИСТРАЖИВАЧКИ РАД ИЗ ОБЛАСТИ ИСТОРИЈЕ УМЕТНОСТИ

Уметничка збирка обogaћена је и допуњена поклоном Драгослава Живковића и поклонима Снежане Вујовић Николић и Томислава Паунковића. Уз подршку Министарства културе откупљена су и дела Жарка Алексића, добитника награде Мангелос. Збирка примење уметности обogaћена је целокупним фото атељеом Василија Валета Николића, „Техника“, припадајућим мобилијаром, опремом, техником и фотодокументацијом.

У току 2021. године наставило се са прикупљањем грађе о уметницима који су живели и радили у Књажевцу и околини као и на праћењу савремених стваралаца на овим просторима и документацији о њима. У том смислу објављен је већи број стручних текстова о сликарима. Наставило се са планским откупом уметничких дела завичајних сликара у циљу богаћења уметничке збирке, приређивањем изложби, али истраживањем визуелне културе и примењених уметности. Укључили смо се и реализовали низ промотивних активности кроз међународне кампање попут Музеји ноћу и др.

Урађено је рекогносцирање терена у циљу увида у стање споменика и спомен обележја на територији општине Књажевац. Даљи истраживачки рад на терену сакралних објеката и сакралне уметности у оквиру вишегодишњег истраживачког пројекта „Сакрална топографија Књажевца и околине“, настављен је кроз сарадњу са надлежним архијерејским намесништвом књажевачким. У том смислу снимљен је серијал од шест епизода у сарадњи са зајечарском телевизијом Т1. Планира се и наставак овог пројекта у сарадњи са Тимочком епархијом, а у циљу даљег припремања Споменице епархије, других стручних радова и публикација и ради припреме пратећих програма изложби.

У складу са епидемиолошком ситуацијом, радило се и на рекогносцирању терена у циљу проналажења дела завичајних и других значајних сликара који су живели и радили у Књажевцу, попут представника руске емиграције и других. Наставило се и са пописивањем и документовањем стања споменика и спомен обележја из минулих ратова као и на стручној обради и пописивању скулптура и других уметничких дела у јавним просторима. Теренски рад је подразумевао и праћење промена у градској архитектури и проучавање архитектонског наслеђа у циљу припреме изложбе о архитектури вароши књажевачке. Настављена је сарадња са колегама из Завода за заштиту споменика културе у Нишу, Центром за музеологију и херитологију и Одељењем за историју уметности

Филозофског факултета у Београду, Депарتمانом за историју Филозофског факултета у Нишу, и другим сродним и надлежним установама попут Народног музеја у Београду, Галеријом РТС-а и др.

3. ИЗДАВАЧКА ДЕЛАТНОСТ

Штампани су промотивни и пратећи материјали, изложбени каталози који су пратили програме и изложбе реализоване у 2021. години. У току године, одобрена су средства за реализацију пројекта „Унапређење услова излагања и програма галерије Завичајног музеја Књажевац за 2021. годину“ на конкурс Министарства културе и информисања чиме су обезбеђена средства за израду и штампу пригодних каталога, и снимање кратких видео приказа изложби који поред титлова на српском (ћирилица и латиница) има и тумачење на знаковном језику. Руководилац и аутор овог пројекта је музејска саветница историчарка уметности Милена Милошевић Мицић. Пројекат се реализује у сарадњи са мр Драгославом Живковићем и другим стручним сарадницима.

4. ИЗЛОЖБЕНЕ АКТИВНОСТИ

У складу са превасходно епидемиолошком ситуацијом реализоване су и следеће изложбе:

- „30. Дечији ликовни салон Св. Сава“, од 27.01.
  - „30. Вече отвореног срца“, од 14.02.
  - Обележавање манифестације „Музеји за 10“ од 12. до 18.05.
  - Ретроспективна изложба поводом 50 година стваралаштва Драгослава Живковића и 40 година рада Завичајног музеја Књажевац са промоцијом монографије дела Драгослава Живковића и документарног филма, 14.05.
  - „Нова поставка у доњој етажи Музеја града у кући Аце Станојевића, 17.05.
  - Изложба цртежа, слика и скулптура Снежане Вујовић Николић „Чувари“, 21.09.
- Изложба „Космолошке слике збиље и уобразиље Драгослава Живковића“ у Галерији РТС-а, 25.11.
- Изложба „Бечка школа – истурено одељење“ Жарка Алексића, Жељке Алексић и Јелене Мицић
  - Учешће у манифестацији Музеји Србије, Музеји за 10, померено је за новембар због епидемиолошке ситуације а том приликом виша кустоскиња историчарка уметности Милена Милошевић Мицић реализовала је активности у циљу промоције дигиталних програма и дигитализованих садржаја и припремила видео материјале на захтев Министарства културе/сектора за дигитализацију који ће се користити у он-лине настави.

5. ПРОЈЕКТНЕ АКТИВНОСТИ

Уз подршку Министарства културе реализована су четири пројекта као и низ активности и посебних пројеката у циљу што квалитетнијег рада и реализације програма музеја и њихове разноврсности. Средства за реализацију појединих програма добијена су на конкурс Министарства културе и информисања од надлежног Министарства културе и то за пројекат „Виртуелна галерија Завичајног музеја Књажевац“, „Књажевац кроз време“, Унапређење услова излагања и програма галерије Завичајног музеја Књажевац у 2021. години“ и пројекат за откуп уметничких дела „Бечка школа“, тј. дела Жарка Алексића. Сви ови пројекти се односе и на унапређење неопходне инфраструктуре за повећање приступачности посетиоцима, бољу презентацију и интерпретацију културног наслеђа књажевачког краја.

Наставило се са развојем пројеката који се односе на употребу дигиталних апликација и алата у циљу боље презентације и интерпретације културног наслеђа, пројеката развоја културног туризма, пројеката развоја приступачности музеја особама са инвалидитетом и маргинализованим групама и др.

Музеј је учествовао у пројекту „Teach Art Learn English – TALE“ који реализује Спомен-збирка Павла Бељанског у сарадњи са ELTA и уз подршку Амбасаде САД у Србији. Такође, наш музеј је партнер у регионалном пројекту „Балкански музе(ји) повезују заједнице“, тј. „Унапређење приступачности у музејима региона за особе са инвалидитетом“ који подржава Амбасада САД у Београду. Учествовали смо и у међународном програму TimeTravel у сарадњи са Калмар окружним музејом из Шведске, као и програму који се бави унапређењем приступачности културног наслеђа у оквиру регионалне конференције Meet, See, Do у Скопљу, у организацији Балканске мреже музеја.

6. ИНСТИТУЦИОНАЛНО ЧЛАНСТВО У СТРУКОВНИМ И СРОДНИМ УДРУЖЕЊИМА И ОРГАНИЗАЦИЈАМА

Завичајни музеј Књажевац члан је: Музејског друштва Србије, Балканске мреже музеја, Дунавског центра за компетенције, Кластера образовног туризма.

7. ЕДУКАТИВНИ ПРОГРАМИ И АКТИВНОСТИ, ПРОМОЦИЈЕ И ДР.

Са реализацијом едукативних програма наставило се и у 2021. години. Завичајни музеј је путем друштвених мрежа и медија представљао дигиталне садржаје, учествовао у акцији Министарства културе и информисања „Е-Музеј“. Радило се и на припреми новог едукативног материјала у оквиру новог дела поставке у Музеју града у кући Аце Станојевића. У оквиру манифестације „Музеји за 10“ промовисан је програм „Музеј у коферу“, интернет презентација, бесплатна андроид апликација и др. Програм „Завичајни појмовник“ доступан је корисницима путем интернет презентације и бесплатне апликације, развијена је и виртуелна галерија музеја као и бесплатне апликације „Водич кроз Завичајни музеј Књажевац“ и „Црква у Доњој Каменици“. У оквиру програма „TALE“ у сарадњи са професорима енглеског језика Наташом Аранђеловић и Младеном Милошевићем развијен је програм учења енглеског у Завичајном музеју Књажевац и припремљен је едукативни материјал. Реализован је програм „Различитости нас уједињују“ у сарадњи са локалним удружењима грађана „Тимочки клуб“ и „Центар за креативни развој“ и школама из Србије.

У галерији Завичајног музеја Књажевац приређено је књижевно вече са камерном изложбом Гордане Горе Ракочевић, списатељице и сликарке пореклом из Књажевца у сарадњи са професорком српског језика и књижевности Катарином Ђурић, њеним ученицима уз учешће ученика књажевачке музичке школе.

Наставила се сарадња са васпитним и образовним установама кроз стручно вођење у току изложби, организацију допунских садржаја намењених различитим узрастима, креативне и едукативне радионице за најмлађе, расписивање наградних конкурса и посебне забавно-информативне садржаје.

Поводом поклона дела Томислава Паунковића Завичајном музеју Књажевац и Општини Књажевац организована је конференција за медије и свечана примопредаја дела. У току летњег периода у дворишту музеја организовано је модно вече као и вече гитаре које је промовисало књажевачке гитаристе и музичаре, као и књажевачке модне брендове и жене предузетнице.

8. МАРКЕТИНГ И ОДНОСИ СА ЈАВНОШЋУ

Активности и програми Завичајног музеја Књажевац и одељења за историју уметности најављивани су путем локалних, регионалних медија и националних медија, друштвених мрежа. Настављена је добра сарадња са медијима на свим нивоима, а посебни програми Завичајног музеја и Књажевца промовисани су на националном нивоу, гостовањем на РТС-у, Радио Београду 1 и 2, Радио 202, на ТВ Нова С, и др. (Моја лепа Србија, Моја срећна Србија). У сарадњи са ТВ1 снимљен је серијал о сакралним споменицима књажевачког краја. За потребе промоције програма и активности Завичајног музеја Књажевац снимљена су три видео прилога са тумачењем на знаковном језику, једна емисија из серијала Палета културног наслеђа, посвећена изложби Драгослава Живковића у продукцији Програма за културу РТС-а.

V ИЗВЕШТАЈ ЕТНОЛОШКОГ ОДЕЉЕЊА

1. МУЗЕОЛОШКЕ АКТИВНОСТИ

Обрада музејске грађе

У току 2021. године све активности су биле усклађене са епидемиолошком ситуацијом. Обзиром на период у коме реализација планираних активности није била могућа, све активности су биле редуковане и њихов обим смањен.

Током 2021. године, етнолог је наставио са радом и реализацијом уобичајених активности, везане за етнолошко одељење. Музеолошке активности подразумевале су даљи систематизовани откуп музејских предмета као и пријем поклона, научну обраду и истраживање предмета из етнографске збирке. Етнолог је наставио рад на допуњавању базе података, затим на дигитализацији и обради музејске етнолошке грађе, као и сређивању новоприкупљене фотодокументације етнолошког одељења.

Током 2021. године, етнолошка збирка допуњена је са 47 музејских предмета. Од тога је 21 предмет откупљен, док је 26 предмета добијено на поклон. Откупом и поклоном допуњен је фонд етнографске збирке музеја. У протеклој години је набављено мање предмета него ранијих година, а разлог томе је недостатак простора за складиштење и излагање музејских предмета. Предмети су прошли редовни поступак обраде евидентирања, фотографисања и инвентарисања, након чега су смештени у депо Музеја. Предмети којима је била потребна конзерваторска обрада и заштита задржани су на конзерваторском одељењу ради даљег третмана. Такође, урађена је делимична реорганизација предмета у самом депоу Музеја, као и реконзервација музејских предмета из етнолошке збирке.

У току 2021. године настављен је рад на уносу података у јединствени информациони систем који је развио Историјски музеј Србије (ИМУС) а који је подржан од стране Министарства културе и информисања. Министарство је прописало минимални месечни унос каталожних јединица, односно инвентарних картона покретних културних добара, у базу података који сваки кустос треба да испуни. Крајњи циљ је доступност основних података о богатом културном наслеђу најширој публици у Србији и иностранству. Овај обимни посао биће активно настављен у току наредне године.

У оквиру музеолошке делатности, највећа пажња била је поклоњена обимном послу ревизије музејске грађе. Велики број предмета је реинвентарисан, а тај посао ће бити настављен и у току 2022. године.

У 2021. години завршен је рад на уређењу доње етажне Музеја града у кући Аце Станојевића. У доњој етажи Музеја града изложен је велики број предмета из етнолошке збирке везане за градску културу Књажеваца с краја 19. и почетка 20. века. Нова стална поставка, у овом простору, отворена је у оквиру манифестације Музеји за 10 и Ноћи музеја, као и поводом обележавања Дана Општине Књажевац.

2. ИЗЛОЖБЕНЕ АКТИВНОСТИ

У току 2021. године је планирана изложбена активност била реализована само делимично, у складу са препорукама и забранама везаним за актуелну епидемиолошку ситуацију.

Ауторском изложбом „Колекција зубуна из етнолошке збирке Завичајног музеја Књажевац” Завичајни музеј гостовао је у Народном музеју у Кикинди, од 9. децембра 2021. до 7. фебруара 2022. године. Том приликом тим Завичајног музеја обишао је објекте Музеја у Кикинди и уговорили су даљу изложбену сарадњу.

Посебан акценат у првој половини 2021. године стављен је на завршетак новог дела поставке у доњој етажи Музеја града у кући Аце Станојевића. Поставка, у великом делу, садржи предмете из етнолошке збирке везане за градску културу Књажеваца с краја 19. и почетка 20. века. Нова стална поставка, у овом простору, отворена је у оквиру манифестације Музеји за 10 и Ноћи музеја, као и поводом обележавања Дана Општине Књажевац.

У складу са годишњим планом Музеја за 2021. годину предвиђено је гостовање изложби етнолошког карактера. Гостујуће изложбе нису реализоване услед ситуације везане за COVID-19. Реализација ових активности биће померена за наредну календарску годину, уколико се створе услови за њихово одржавање.

Етнолог је, као стурчни сарадник, активно пружио помоћ у реализацији изложбених активности Завичајног музеја Књажевац, традиционалних као и гостујућих, које су биле организоване током 2021. године.

Етнолог се активно укључио у рад са посетиоцима и у сарадњу са васпитним и образовним установама и пружио помоћ у стручном вођењу кроз музејске поставке, највећим делом у Музеју града – кући Аце Станојевића.

У току године посећене су разне тематске изложбе колега у другим музејима у Србији.

3. ТЕРЕНСКА И СТУДИЈСКА ИСТРАЖИВАЊА

У току 2021. године теренска истраживања била су редукована и изведена у смањеном обиму, као што су и све активности биле редуковане услед епидемиолошке ситуације.

Етнолог је учествовао у активностима везаним за истраживање, прикупљање и документовање елемената нематеријалног културног наслеђа са територије Републике Србије, посебно књажевачког краја, а у сарадњи са Етнографским музејем из Београда.

У оквиру стручног усавршавања, етнолог је присуствовао стручним семинарима организованим путем интернет презентација.

4. ПРОМОТИВНЕ АКТИВНОСТИ

У складу са овогодишњом ситуацијом, промотивне активности биле су усмерене на дигиталне садржаје, на промоцију Музеја путем друштвених мрежа, снимање прилога и информативних емисија о раду и садржајима које пружа Завичајни музеј, дате су и информације о збиркама за потребе часописа и ТВ емисија, тако да је настављена сарадња Музеја са ТВ и новинарским екипама. У оквиру ове врсте промоције, етнолог је снимио неколико прилога за емисије Зајечарске телевизије Т1, као и неколико прилога за телевизијске куће из Ниша.

Завичајни музеј Књажевац је у протеклој години обогатио своју виртуелну понуду још једном апликацијом – Музеј двопређних чарапа. Апликација на савремен и занимљив начин приказује један феномен нашег културног наслеђа који је као елеменат већ уписан у Национални регистар нематеријалног културног наслеђа Србије. Својеврсни виртуелни музеј (или виртуелна изложба) двопређних чарапа и орнамената обухвата интерактивне садржаје, анимиране садржаје, едукативне садржаје, као и виртуелни каталог предмета и орнамената. Апликацију је могуће пронаћи на Google Play Storu. Апликација је урађена уз подршку Министарства културе и информисања РС.

У оквиру промоције музејске делатности, настављена је и сарадња са Народном библиотеком Његош.

5. ПРОЈЕКТИ

Летња школе традиционалних заната у Равни – грнчарство и двопређно плетење", пројекат који Завичајни музеј у Књажевцу реализује од 2011. године, конципиран је као едукативна радионица намењена средњошколцима и младима првенствено Књажевца, али и других места Источне Србије. Место реализације пројекта је Архео-етно парк у Равни. Пројекат се односи на обуку и примену старих, традиционалних занатских техника у циљу очувања нематеријалног културног наслеђа нашег краја. Од 2017. године, поред грнчарства, ради се обнова двопређног плетива и ткања. Пројекат је реализован уз финансијску помоћ Министарства културе и информисања, Завичајног музеја и СО Књажевац, од 19. до 30. јула 2021. године. У складу са епидемиолошком ситуацијом, број учесника овогодишње Летње школе био је ограничен. По завршетку Летње школе, полазницима су уручени сертификати о похађању.

Етнолог је, такође, активно учествовао у реализацији пројекта "Завршна фаза унапређења сталне поставке у Музеју града Књажевца у кући Аце Станојевић – доња етажа". Издвојени су, припремљени и изложени предмети у оквиру нове сталне поставке у доњој етажи Музеј града. У овом изложбеном простору изложен је велики број предмета из етнолошке збирке везане за градску културу Књажевца с краја 19. и почетка 20. века.

VI ФИНАНСИЈСКИ ИЗВЕШТАЈ ЗА 2021. ГОДИНУ

Завичајни музеј Књажевац финансира се из средстава општинског буџета и сопствених средстава.

Сопствени приходи остварени у 2021.г по основу продатих улазница, организације семинара и едукативних радионица и износе 213.050,00 динара.

1. РЕАЛИЗАЦИЈА БУЏЕТА ЗА 2021. ГОДИНУ

Увидом у евиденцију службе рачуноводства СО Књажевац и евиденцију Музеја, констатовано је да је у 2021. години извршење буџета било 85,83 %. Од средстава општинског буџета планираних за 2021. годину, у висини од 22.933.450,00 динара, утрошено је 19.684.158,83 динара, тј. 3.249.291,17 динара мање од планираних средстава.

Конто	Назив	Планирано	Извршење	
411	Плате и додаци запослених	10.230.130,00	9.215.088,09	
412	Социјални доприноси на терет послодавца	1.703.320,00	1.534.312,18	
416	Социјална давања запосленима	248.000,00	247.293,67	
421	Стални трошкови	2.310.000,00	1.690.128,51	
422	Трошкови путовања	400.000,00	315.197,40	
423	Услуге по уговору	4.154.000,00	3.392.465,47	
424	Специјализоване услуге	988.000,00	888.625,06	
425	Текуће поправке и одржавање	912.000,00	796.794,22	
426	Материјал	818.000,00	665.004,03	
482	Остали порези и таксе	20.000,00	6.268,00	
512	Машине и опрема	650.000,00	552.509,00	
515	Откуп музејских експоната	500.000,00	379.843,20	
УКУПНО		22.933.450,00	19.684.158,83	

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

Конто 411 и 412 – Плате и додаци запослених и социјални доприноси на терет послодавца

У току 2021.г у Завичајном музеју у периоду од јануара до децембра месеца је на неодређено време било ангажовано 7 радника, и 3 радника на одређено време, с тим што је једна радница на породилском боловању од јуна месеца .

Конто 421- Стални трошкови

Са овог конта током 2021. г плаћани су трошкови платног промета, услуге за електричну енергију , услуге водовода и канализације, телефони, интернет, услуге поште, осигурања и сл.

Конто 422- Трошкови путовања

У току 2021.г са овог конта исплаћени су трошкови дневница, смештаја и исхране на службеним путовањима за запослене у Музеју, као и за сараднике ван Музеја који су били ангажовани за потребе реализација разних активности.

Конто 423- Услуге по уговору

У претходниј години са овог конта плаћани су трошкови репрезентације, услуге превози, остале опште услуге, услуге превоза, услуге одржавања рачунара, услуге штампе, остале компјутерске услуге, услуге информисања јавности, остале правне услуге. Са овог конта су током целе године плаћана два радника преко агенције, један на пословима водича у музеју и један као лице задужено за одржавање Архео- етно парка у Равни.

Конто 424- Специјализоване услуге

Са конта специјализованих услуга у претходној години плаћани су углавном трошкови везани за реализацију музејских активности и кофинансирање пројеката које је Музеј реализовао, као и услуге агенције за противпожарну заштиту и безбедност и здравље на раду.

Конто 425- Текуће поправке и одржавање

Са овог конта претходне године плаћане су услуге везане за одржавање објеката, уређење зграда.

Конто 426- Материјал

Са конта 426 у претходној години плаћен је потрошни материјал за реализацију активности, хемијска средства за чишћење, канцеларијски материјал, стручна литература, бензин, материјал за културу.

Конто 512-Машине и опрема

Са конта машина и опрема је купљена су два рачунара, таблет, штампач, клима, скенер, два усисивача, пуромат, моторна тестера, грејалица.

Конто 515- Нематеријална имовина- музејски експонати

Са овог конта је плаћена куповина књига за музејску библиотеку, као откуп музејских експоната за музејске збирке.

2. РЕАЛИЗАЦИЈА ПРОЈЕКТА МИНИСТАРСВА КУЛТУРЕ И ИНФОРМИСАЊА ЗА 2021.ГОДИНУ

Пројекти код Министарства културе и информисања за 2021.г износе укупно 3.045.000,00
Реализација пројеката из 2021.г изгледа овако:

Назив	Планирано	Извршење
Летња школа традиционалних заната Равна 2021.г	400.000,00	400.000,00
Летња школа археологије Тимасит минус Равна 2021.г	400.000,00	399.999,80

Унапређење услова излагања и годишњи програм Галерије Завичајног музеја Књажевац	500.000,00	497.589,67
Бечка школа, истурено одељење	250.000,00	250.000,00
Виртуелна галерија завичајног музеја Књажевац	600.000,00	599.245,00
Књажевац кроз време	895.000,00	474.100,00
УКУПНО	3.045.000,00	2.620.934,47

Пројекат Књажевац кроз време није у потпуности реализован у току 2021.године. Анексом Уговора са Министарством културе и информисања реализација уговора је пребачена за 2022.годину.

Књажевац,

Милан Живковић, директор
